

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Davida Hipšra a soudců Tomáše Foltase a Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **T. Ch.**, zastoupen JUDr. Ladislavem Dusilem, advokátem se sídlem nám. Přemysla Otakara II. 123/36, České Budějovice, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 10. 2022, č. j. 64 Ad 13/2022-47,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Rozhodnutím ze dne 17. 6. 2022, č. j. X (dále též „napadené rozhodnutí“), žalovaná k námitkám žalobce výrokem I. zrušila své usnesení ze dne 27. 4. 2021, č. j. X (dále též „prvostupňové rozhodnutí“), výrokem II. žádost žalobce o přiznání invalidního důchodu od roku 2017 zamítla pro nesplnění podmínek § 38 zákona o důchodovém pojištění, výrokem III. žalobci od 30. 5. 2019 přiznala invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně ve výši 7 894 Kč měsíčně a výrokem IV. uvedla konkrétní částky, na které byla částka invalidního důchodu třetího stupně v jednotlivých následujících obdobích navýšena, a to od ledna 2020 na částku 8 506 Kč měsíčně, od ledna 2021 na částku 8 923 Kč měsíčně, od ledna 2022 na částku 9 643 Kč měsíčně a od června 2022 na částku 10 114 Kč měsíčně.

II.

[2] Žalobce podal proti napadenému rozhodnutí žalobu ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích, který shora označeným rozsudkem výrokem I. napadené rozhodnutí ve výroku III. a IV. zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil žalované k dalšímu řízení a ve zbytku žalobu zamítl. Rozsudek krajského soudu, stejně jako zde uváděná judikatura Nejvyššího správního soudu, je k dispozici na www.nssoud.cz a soud na něj na tomto místě pro stručnost odkazuje.

III.

[3] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) v zákonné lhůtě kasační stížnost, a to z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a), b) a c) s. ř. s., neboť se správní orgány ani krajský soud nevypořádaly s jeho výhradami proti rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu. Krajský soud nesprávně posoudil právní otázku, a navíc napadeným rozsudkem překročil přezkumné meze rozhodnutí v řízení o správní žalobě.

[4] Stěžovatel namítal, že všechna rozhodnutí o jeho žádosti o zpětné přiznání invalidního důchodu vychází z toho, že před hospitalizací v psychiatrické léčebně není v jeho zdravotní dokumentaci o jeho onemocnění žádný záznam, a z toho důvodu nelze invalidní důchod zpětně přiznat. Zdůraznil závěry znalkyně MUDr. P. uvedené ve znaleckém posudku ze dne 21. 8. 2019, vypracovaném v průběhu jeho hospitalizace, z nichž se podává, že má nulový náhled na onemocnění a potřebu léčby. Za této situace se pak v jeho zdravotní dokumentaci nemohl vyskytovat žádný podklad pro jeho onemocnění před hospitalizací. Ze znaleckého posudku Psychiatrické nemocnice Bohnice se pak podává, že jeho onemocnění trvá nejméně od roku 2017, spíše déle. Za těchto podmínek nemohl obstát závěr, že o existenci jeho psychiatrického onemocnění přede dnem 30. 5. 2019 neexistoval žádný objektivní podklad, na jehož základě by bylo možné přiznat zpětně invalidní důchod od 1. 9. 2017. Přístup správních orgánů považoval za formalistický, neboť za předpokladu, že si nemoc neuvědomoval, nemohl se s ní ani léčit. Nade vši pochybnost však předmětným onemocněním trpěl. Trval na tom, že při řádném a zákonu odpovídajícímu hodnocení provedených důkazů nemohla zůstat otázka invalidity spornou. S ohledem na uvedené nemohl být posudek posudkové komise hodnocen jako úplný a přesvědčivý. Ve světle uvedeného pak shledal zcela nepřipadným závěr krajského soudu, že je k jeho tíži, pokud dříve nevyhledal odborníka a že závěr o tom, že onemocněním trpěl již od roku 2017, je spekulativní.

[5] Nesouhlasil rovněž s postupem krajského soudu, který napadené rozhodnutí zrušil v části, kterou žalobou nenapadal. Tento měl přezkoumat napadené rozhodnutí pouze v rozsahu uplatněných žalobních bodů, a nikoliv tento rámec přesáhnout. Rozsudek Nejvyššího správního soudu, který krajský soud na projednávanou „vadu“ aplikoval považoval za nepřiléhavý. S ohledem na uvedené navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[6] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že se ztotožňuje se závěry krajského soudu, že výroky III. a IV napadeného rozhodnutí jsou v rozporu se skutkovým stavem vyplývajícím ze spisového materiálu i v rozporu se samotným rozhodnutím žalované v jiném souvisejícím řízení (o snížení invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně na invaliditu druhého stupně). Pokud jde o ostatní výroky rozsudku krajského soudu, navrhla zamítnutí kasační stížnosti jako nedůvodné.

IV.

[7] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel

pokračování

přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Následně se zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele, jinak by ji odmítl jako nepřijatelnou (§ 104a odst. 1 s. ř. s. a čl. II zákona č. 77/2021 Sb.).

[8] Nejvyšší správní soud shledal, že se § 104a s. ř. s. na nyní projednávanou věc užije; krajský soud rozhodl po nabytí účinnosti novely s. ř. s. (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, ze dne 27. 8. 2021, č. j. 9 As 144/2021-31).

[9] Vymezením neurčitého právního pojmu „*podstatný přesah vlastních zájmů stěžovatele*“ se již zdejší soud zabýval při výkladu § 104a s. ř. s. ve znění účinném od 13. 10. 2015 do 31. 3. 2021 (viz usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS). Novelou s. ř. s. provedenou zákonem č. 77/2021 Sb. (s účinností od 1. 4. 2021) byl rozšířen okruh případů, při jejichž přezkumu Nejvyšší správní soud posuzuje přijatelnost kasační stížnosti. Nově se nejedná jen o věci azylu, resp. o věci mezinárodní ochrany, nýbrž o všechny věci, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce. Tato změna nezakládá žádný rozumný důvod měnit kritéria přijatelnosti kasační stížnosti (shodně již zmínka v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 6. 2021, č. j. 1 As 124/2021-28). Nejvyšší správní soud tedy kasační stížnost přijme k meritornímu přezkumu v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu, a to 1) z důvodu neexistence, nejednotnosti nebo překonání judikatury, nebo 2) v případě zásadního právního pochybení krajského soudu. Nejvyšší správní soud neshledal v posuzované věci přesah vlastních zájmů stěžovatele ani zásadní pochybení krajského soudu, které by mohlo mít dopad do jeho hmotněprávního postavení. Ustálená a vnitřně jednotná judikatura Nejvyššího správního soudu poskytuje dostatečnou odpověď na uplatněné kasační námitky a stěžovatel ve své argumentaci nevyložil žádné důvody, které by svědčily o nerespektování této judikatury krajským soudem, či o potřebě učinit v některé z otázek judikatorní odklon.

[10] Kasační stížnost je nepřijatelná.

[11] Stěžejní argumentací stěžovatele je nesprávný postup posudkové komise při hodnocení zdravotního stavu, neboť ta nepřihlédla ke všem předloženým dokumentům pojednávajícím o stěžovatelově onemocnění, což vedlo k nesprávnému stanovení dne vzniku invalidity.

[12] Podle § 75 odst. 1 s. ř. s. soud při přezkoumání rozhodnutí vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.

[13] Posouzení míry poklesu pracovní schopnosti a stanovení invalidity a jejího stupně je otázkou odbornou, medicínskou (invalidní důchod je podmíněný dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem), a rozhodnutí soudu tak závisí především na odborném lékařském posouzení. Správní soud si proto nemůže učinit úsudek o této otázce sám. Podle § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění Ministerstvo práce a sociálních věcí, které za tímto účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise.

Posudkové komise jsou oprávněny posoudit pokles pracovní schopnosti a zaujmout posudkové závěry o invaliditě, jejím vzniku, trvání či zániku. I tyto posudky nicméně hodnotí soud jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s. a v případě potřeby může zejména uložit též zpracování posudku soudem ustanoveným znalcem z oboru posudkového lékařství. Posudkový závěr by měl být náležitě zdůvodněn, aby byl přesvědčivý i pro soud, který nemá, a ani nemůže mít, odborné lékařské znalosti, na nichž posouzení invalidity závisí především.

[14] Správní soud tedy sám zdravotní stav žadatele o invalidní důchod nepřezkoumává. Nejsou-li namítány jiné vady řízení, soud v řízení o správní žalobě proti rozhodnutí orgánů sociálního zabezpečení ve věci invalidity, resp. v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu, ověřuje pouze to, zda posudek příslušné posudkové komise, o nějž se správní rozhodnutí, resp. rozsudek opírá, je úplný a přesvědčivý (test úplnosti, přesvědčivosti a správnosti posudku – srov. konstantní judikatura Nejvyššího správního soudu, např. rozsudky ze dne 25. 9. 2003, č. j. 4 Ads 13/2003-54, ze dne 3. 4. 2013, č. j. 6 Ads 158/2012-24, a mnohé jiné), případně – namítal-li to stěžovatel – zda byla příslušná posudková komise řádně obsazena (test řádného složení posudkové komise, srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 3. 2013, č. j. 6 Ads 11/2013-20).

[15] Požadavek úplnosti, přesvědčivosti a správnosti posudku spočívá v tom, že se posudková komise musí vypořádat se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především s těmi, které posuzovaný namítá, a musí své posudkové závěry náležitě odůvodnit. Z posudku musí být zřejmé, že zdravotní stav posuzované osoby byl komplexně posouzen na základě úplné zdravotnické dokumentace i s přihlédnutím ke všem tvrzeným obtížím, aby nevznikly pochybnosti o úplnosti a správnosti klinické diagnózy. Správní soud je povinen rozhodovat na základě úplně zjištěného skutkového stavu, který je dostatečným podkladem pro jeho rozhodnutí (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2004, č. j. 5 Ads 34/2003-82, č. 526/2005 Sb. NSS, a ze dne 14. 12. 2017, č. j. 5 Ads 158/2016-57).

[16] V projednávané věci Nejvyšší správní soud konstatuje, že posudek posudkové komise MPSV ze dne 5. 1. 2022, SZ/2021/849-CB-14, považuje za úplný a přesvědčivý. Ke shodným závěrům dospěly i posudky o invaliditě OSSZ České Budějovice ze dne 9. 12. 2019, č. j. LPS/2019/6034-CB_CSSZ, OSSZ České Budějovice ze dne 9. 12. 2019, č. j. LPS/2021/964-CB_CSSZ a ČSSZ Brno ze dne 28. 7. 2021, č. j. LPS/2021/387-NR-JIC_CSSZ, vypracované v průběhu správního řízení, a to i přes to, že určily odlišný den vzniku invalidity (nikoliv den hospitalizace, ale den provedení vyšetření). Posudková komise při vypracování posudku vycházela z úplné zdravotnické dokumentace týkající se stěžovatele. Posudek rovněž obsahuje rekapitulaci nejvýznamnějších lékařských nálezů, což umožňuje ucelenou představu o zjištění a průběhu zdravotních obtíží. Posudková komise měla k dispozici kromě zdravotnické dokumentace ošetřujícího lékaře (MUDr. P.) i řadu odborných nálezů z psychiatrické a neurologické ambulance, včetně znaleckých posudků z oboru psychiatrie (MUDr. P., MUDr. H. a MUDr. B.) a lékařských zpráv souvisejících s hospitalizací, jež vzala v úvahu. Jednoznačně konstatovala stěžovatelovu diagnózu s tím, že se jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav a uvedla i zdravotní postižení, které má nejvýznamnější dopad na pokles jeho pracovní schopnosti. Konkrétně posudková komise vymezila jako rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu stěžovatele zdravotní postižení srovnatelné se zdravotním postižením uvedeným v kapitole V, položce 3d přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, u nějž se stanovuje míra poklesu pracovní

pokračování

schopnosti 50–60 %, přičemž posudkový lékař zvolil dolní hranici rozmezí. Posudkový lékař aplikoval korekční faktory a s ohledem na další postižení navýšil horní hranici o 10 procentních bodů na výsledných 70 % s datem vzniku invalidity ode dne 30. 5. 2019. Co je však v této souvislosti rozhodující, stran data vzniku invalidity posudkový lékař k žádosti podmíněné dlouhodobým zdravotním stavem konstatoval, že přiznání invalidity ode dne 1. 9. 2017 není podloženo nálezem, který by odůvodňoval dřívější datum vzniku invalidity (posudek č. j. LPS/2021/964-CB_CSSZ). Na tom nic nemění ani stanovisko znalkyně MUDr. P., která byla vyslechnuta v trestním řízení vedeném u Okresního soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 18 T 20/2018, podle kterého je možné počátek onemocnění sledovat minimálně od roku 2017, kdy se počaly objevovat poruchy vnímání, neboť onemocnění mělo následně progresivní vývoj s postupným prohlubováním psychózy, které vyústilo v akutní psychotický stav s nutností hospitalizace v psychiatrickém zařízení dne 30. 5. 2019. Rovněž posudek znaleckého ústavu – Psychiatrické nemocnice Bohnice ze dne 27. 2. 2020 se pro účely trestního řízení (stěžovatel byl obžalován pro přečin nebezpečného pronásledování) vyjadřuje k období od 22. 11. 2018 do 10. 4. 2019 a nikoli k 1. 9. 2017, kdy měl být stěžovatel podle svého mínění již plně invalidním a k období předchozímu se omezuje na nekonkrétní předpoklad, že onemocnění trvalo a postupně se zhoršovalo. Rovněž lékařská zpráva z oddělení psychiatrie z roku 2018 (hospitalizace na KBO Isar-Amper-Klinikum pro psychiatrii a psychoterapii, Fürstenfeldbruck, pobyt 4. – 12. 2. 2018), kde byl stěžovatel poprvé hospitalizován, připustila psychické problémy stěžovatele, avšak naopak uzavírá o akutní polymorfni psychotické poruše bez symptomů schizofrenie. Jiné podklady ke stanovení data vzniku invalidity, tím spíše právě k září 2017, pak správní spis neobsahuje.

[17] Stanovení data vzniku invalidity patří k zásadním posudkovým závěrům, a to s ohledem na jeho význam pro posouzení podmínek vzniku nároku na invalidní důchod. Datum vzniku invalidity by mělo být objektivně a přesvědčivě odůvodněno. Soudní judikatura se shoduje v tom, že datum vzniku invalidity je objektivně existujícím stavem, které nelze stanovit čistě na základě nahodilých skutečností, jakými v konkrétních případech mohou být např. hospitalizace, datum lékařského vyšetření či datum podání žádosti o invalidní důchod. Tento předpoklad ovšem platí pouze tehdy, je-li podle zdravotních změn a vyšetření možné spolehlivě usoudit, ke kterému datu invalidita skutečně vznikla. Pokud však nelze datum invalidity stanovit alespoň s vysokou pravděpodobností, např. vznikala-li invalidita postupně, je třeba tuto skutečnost blíže zdůvodnit a uvést den, kdy již byla její existence nepochybná (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2011, č. j. 4 Ads 118/2010-174, ze dne 19. 8. 2004, č. j. 3 Ads 6/2004-47, č. 404/2004 Sb. NSS, či ze dne 4. 7. 2012, č. j. 6 Ads 61/2012-15). Ustanovení § 39 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění totiž stanoví, že: „při určování poklesu pracovní schopnosti se vychází ze zdravotního stavu pojištěnce doloženého výsledky funkčních vyšetření“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 7. 2018, č. j. 1 Ads 82/2018-30).

[18] Nejvyššímu správnímu soudu se shora uvedené závěry posudkové komise nejví jako nepřesvědčivé, neúplné či nesprávné. Jakkoli mohou být psychická onemocnění „plíživá“ a nemusí se v nezávažnější formě projevit ze dne na den, není ani tento předpoklad (a stejně tak stěžovatelova argumentace) v přímém rozporu se závěry posudkové komise. Předpoklad, že u stěžovatele pravděpodobně propukla nemoc již v roce 2017 (či dříve) tak není podložen objektivizovatelným zjištěním. Lze předpokládat, že stěžovatel se jistou dobu potýkal s psychickými problémy, avšak intenzitu těchto problémů a jejich vývoj v čase nelze

jednoznačně objektivně určit. Stejně tak zdejší soud nepřisvědčil argumentaci, že stěžovatel si svého stavu dříve nemohl být vědom, a z toho důvodu nevyhledal lékařskou pomoc. Naopak se z předložené dokumentace podává, že nejpozději v roce 2018 při (po) hospitalizaci v Německu si mohl svůj stav uvědomit a případnou lékařskou pomoc vyhledat.

[19] Krajský soud rovněž nepochybil, pokud *ex offio* přihlédl k vadě řízení, která byla zjevná ze správního spisu (jde o výroky III. a IV. rozsudku). Především je třeba připomenout, že z procesního hlediska byl stěžovatel v této části u krajského soudu úspěšný, žalobou napadené rozhodnutí bylo v uvedeném rozsahu zrušeno. Nad rámec úvah o přípustnosti kasační stížnosti Nejvyšší správní soud připomíná, že žalovaná byla v době vydání napadeného rozhodnutí seznámena jak s obsahem výše zmíněného posudku lékaře ČSSZ (posudek ze dne 28. 7. 2021), tak s obsahem shora zmíněného posudku posudkové komise ze dne 5. 1. 2022. Z obou těchto posudků je zřejmé, že invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně stěžovateli náleží pouze v období od 30. 5. 2019 do 7. 2. 2021. Výroky žalované pod bodem III. a navazujícím bodem IV. napadeného rozhodnutí jsou tudíž v rozporu se skutkovým stavem vyplývajícím ze spisového materiálu i přímo v rozporu s rozhodnutím žalované ze dne 25. 4. 2022, č. j. X, jímž žalovaná potvrdila rozhodnutí ČSSZ ze dne 17. 9. 2021, č. j. X, kterým byl stěžovateli od 10. 10. 2021 [dle § 56 odst. 1 písm. c) zákona o důchodovém pojištění] snížen invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně na invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně. Krajský soud správně a v souladu s judikaturou k výše popsané vadě napadeného rozhodnutí přihlédl bez návrhu (srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 5. 2016, č. j. 1 Afs 90/2016-30 nebo usnesení rozšířeného senátu ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009-84, publ. pod č. 2288/2011 Sb. NSS).

[20] Krajský soud proto posoudil vznik invalidity stěžovatele v souladu se shora uvedenou judikaturou Nejvyššího správního soudu, od které se zdejší soud nemá důvod odchýlit. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že neshledal existenci žádné právní otázky, která by svým významem přesahovala vlastní zájmy stěžovatele, jakož ani existenci pochybení takové intenzity, která by mohla vést k přijatelnosti kasační stížnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2021, č. j. 10 As 222/2021-39).

[21] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nepřijatelnou podle § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl.

[22] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná měla ve věci úspěch, podle § 60 odst. 2 s. ř. s. jí však právo na náhradu nákladů řízení ve věcech důchodového pojištění nenáleží.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. října 2023

pokračování

David Hipšr
předseda senátu